

HVILKE UNGE BLIVER AFHÆNGIGE, OG HVOR GÅR GRÆNSEN MELLEM FORBRUG OG MISBRUG?

*MADS UFFE PEDERSEN
CENTER FOR RUSMIDDELFORSKNING
AARHUS UNIVERSITET*

CENTRE FOR ALCOHOL AND DRUG RESEARCH
DEPARTMENT OF PSYCHOLOGY
AND BEHAVIOURAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITY

6 DECEMBER 2021

MADS UFFE PEDERSEN
PROFESSOR

DISPOSITION

- Rusmiddel-diagnoserne
- Danske unge med et problematisk forbrug af alkohol
- Forbrug af illegale stoffer og sammenhængen med brug af alkohol
- Et rådgivnings-/behandlings-krævende forbrug af alkohol og/eller illegale stoffer
- Hvem udvikler et misbrug af rusmidler/bliver afhængige

RUSMIDDEL-DIAGNOSERNE

ICD-11

- Enkeltstående episode af skadeligt forbrug
- Et mønster af skadeligt forbrug
- Afhængighed
  - Mindst 3 af 6 symptomer indenfor de seneste 12 måneder:
    - Trang ("craving")
    - Kontroltab
    - Abstinenssymptomer
    - Toleransudvikling
    - Dominerende rolle med hensyn til prioritering og tidsforbrug
    - Fortsat brug mod bedre viden

Se: <https://icd.who.int/browse11/l-m/en#/http://id.who.int/icd/entity/1580466198>

DSM-V

SUBSTANCE USE DISORDER (SUD): TWO OR THREE SYMPTOMS INDICATE A MILD SUBSTANCE USE DISORDER, FOUR OR FIVE SYMPTOMS INDICATE A MODERATE SUBSTANCE USE DISORDER, AND SIX OR MORE SYMPTOMS INDICATE A SEVERE SUBSTANCE USE DISORDER. HOEKSEMA, S. 2014 P.400 OG DANSKE DSM-V

Nedsat kontrol

1. Rusmidlet er ofte indtaget i større mængder eller over en længere tidperiode, end personen først havde tænkt sig.
2. Der er et vedvarende ønske om eller flere mislykkede forsøg på at skære ned på eller kontrollere forbruget.
3. En stor del af tiden anvendes på aktiviteter, som er nødvendige for at kunne skaffe rusmidlet, bruge det eller komme sig over dets virkninger.
4. Trang til eller et stærkt ønske om at indtage rusmidlet.

Nedsat social funktion

5. Tilbagevendende forbrug, som resulterer i manglende evne til at opfylde vigtige forpligtelser på arbejde, i skolen eller i hjemmet.
6. Fortsat forbrug på trods af vedvarende eller gentagnesociale eller interpersonelle problemer forårsaget af, eller forværret af, effekten af rusmidlet.
7. Betydningsfulde sociale, arbejdsmæssige eller fritidsrelaterede aktiviteter er opgivet eller reduceret pga. forbrug.

Risikabelt brug

8. Tilbagevendende forbrug i situationer, hvor det udgør en risiko for fysisk skade
9. Fortsat forbrug på trods af en viden om et vedvarende eller tilbagevendende fysisk eller psykologisk problem, som sandsynligvis er forårsaget af eller forværret af rusmidlet.

Medicinske kriterier

10. Tolerans, defineret ved et behov for at bruge en større og større mængde af rusmidlet for at opnå den ønskede
11. Udvikling af abstinenssymptomer.

DSM-V

SUBSTANCE USE DISORDER (SUD): TWO OR THREE SYMPTOMS INDICATE A **MILD** SUBSTANCE USE DISORDER, FOUR OR FIVE SYMPTOMS INDICATE A **MODERATE** SUBSTANCE USE DISORDER, AND SIX OR MORE SYMPTOMS INDICATE A **SEVERE** SUBSTANCE USE DISORDER. *HOEKSEMA, S. 2014 P.400 OG DANSKE DSM-V*

Nedsat kontrol

1. Rusmidlet er ofte brugt i længere tidperiode, end personen først havde tænkt sig.
2. Der er et vedvarende behov for at bruge mere og mere ned på eller kontrollere forbruget.
3. En stor del af tiden bruges på at tænke på rusmidlet, bruge det eller komme sig over dets virkninger.
4. Trang til eller tvungen til at bruge rusmidlet.

Nedsat sociale aktiviteter

5. Tilbagevendende sociale, arbejdsmæssige eller andre aktiviteter på grund af rusmidlet.
6. Fortsat forbrug på trods af videnskabelige eller kliniske oplysninger om de negative effekter af rusmidlet.
7. Betydningsfulde sociale, arbejdsmæssige eller andre aktiviteter på grund af rusmidlet.

Risikabelt brug

8. Tilbagevendende forbrug i situationer, hvor det udgør en risiko for fysisk skade eller andre alvorlige konsekvenser.
9. Fortsat forbrug på trods af en viden om et vedvarende eller tilbagevendende problem, som sandsynligvis er forårsaget af eller forværret af rusmidlet.

Medicinske kriterier

10. Tolerans, defineret ved et behov for at bruge en større og større mængde af rusmidlet for at opnå den ønskede effekt.
11. Udvikling af abstinenssymptomer.

Forskellen er ikke mindst at DSM-V er dimensionel mens ICD-11 fastholder at være kategorial.

DANSKE UNGE MED ET PROBLEMATISK FORBRUG AF ALKOHOL

SKADELIGT BRUG AF ALKOHOL

Først spurgt til: Nogensinde, sidste år og sidste måned

AUDIT seneste måned

Opdelt i forbrug (sp. 1-3) og konsekvenser af forbrug (sp. 7-10)

Score fra 0 til 40.

Audit-score	0	1-7	8-15	16-19	20-
	Intet alkoholforbrug	Almindeligt alkoholforbrug	Stort alkoholforbrug	Skadeligt alkoholforbrug	Tegn på afhængighed

National UngMap survey 2019 (n=3046). 3.008 svarede på AUDIT.

Intet forbrug sidste måned: 21,0% (n=641)

Stort forbrug (8+):   10,0% (n=300)   79.950

Skadeligt forbrug (16-19)   2,4% (73)   19.188

Tegn på afhængighed (20+)   1,4% (42)   11.193

Skadeligt/afhængigt forbrug   3.8 % (119)   30.381 unge

FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG SAMMENHÆNGEN MED BRUG AF ALKOHOL

FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG KOKAIN I DK 2019 (N=3046)

	Illegale stoffer	Kokain
Danmark (n=3.046)	11,00 %	3,02 %

FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG KOKAIN I DK 2019 (N=3046) VÆGTET

	Illegale stoffer	Kokain
Danmark (n=3.046)	11,00 %	3,02 %
De mindre kommuner (n=1935)	8,95 %	2,51 %
de fire største kommuner* (n=1.111)	14,41 %	3,87 %

FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG KOKAIN I DK 2019 (N=3046)

	Illegale stoffer	Kokain
Danmark (n=3.046)	11,00 %	3,02 %
De mindre kommuner (n=1935)	8,95 %	2,51 %
de fire største kommuner* (n=1.111)	14,41 %	3,87 %
Mænd* (n=482)	21,40 %	6,15 %

FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG KOKAIN I DK 2019 (N=3046)

	Illegale stoffer	Kokain
Danmark (n=3.046)	11,00 %	3,02 %
De mindre kommuner (n=1935)	8,95 %	2,51 %
de fire største kommuner* (n=1.111)	14,41 %	3,87 %
Mænd* (n=482)	21,40 %	6,15 %
Mænd der drikker alkohol ugentligt* (n=188)	35,55%	12,14 %

FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG KOKAIN I DK 2019 (N=3046)

	Illegale stoffer	Kokain
Danmark (n=3.046)	11,00 %	3,02 %
De mindre kommuner (n=1935)	8,95 %	2,51 %
de fire største kommuner* (n=1.111)	14,41 %	3,87 %
Mænd* (n=482)	21,40 %	6,15 %
Mænd der drikker alkohol ugentligt* (n=188)	35,55%	12,14 %

Mænd i **København**, der drikker alkohol på ugentlig basis:

- Illegale stoffer sidste måned: **45,7%**
- Kokain **13,3%**

SAMMENHÆNGEN MELLEM FORBRUG AF ALKOHOL OG ILLEGALE STOFFER (SIDSTE MÅNED)

AUDIT Brug	Illeg. Stoffer	Antal
0	3.7	708
1	3.2	122
2	6.6	220
3	8.5	365
4	9.1	335
5	12.6	339
6	16.0	273
7	22.9	312
8	25.6	141
9	27.8	126
10+	49.2	27
		2968

**ET RÅDGIVNINGS/BEHANDLINGS-KRÆVENDE FORBRUG
AF ALKOHOL OG/ELLER ILLEGALE STOFFER**

RÅDGIVNING- ELLER BEHANDLINGSKRÆVENDE FORBRUG AF ILLEGALE STOFFER OG/ELLER ALKOHOL

Definitioner.

Alkoholproblemer: *AUDIT score seneste måned på mindst 16.*

30.000

Stofproblemer: *Mindst 20 dage med et forbrug af cannabis seneste måned og/eller et forbrug af andre illegale stoffer i mindst 4 dage den seneste måned.*

24.500

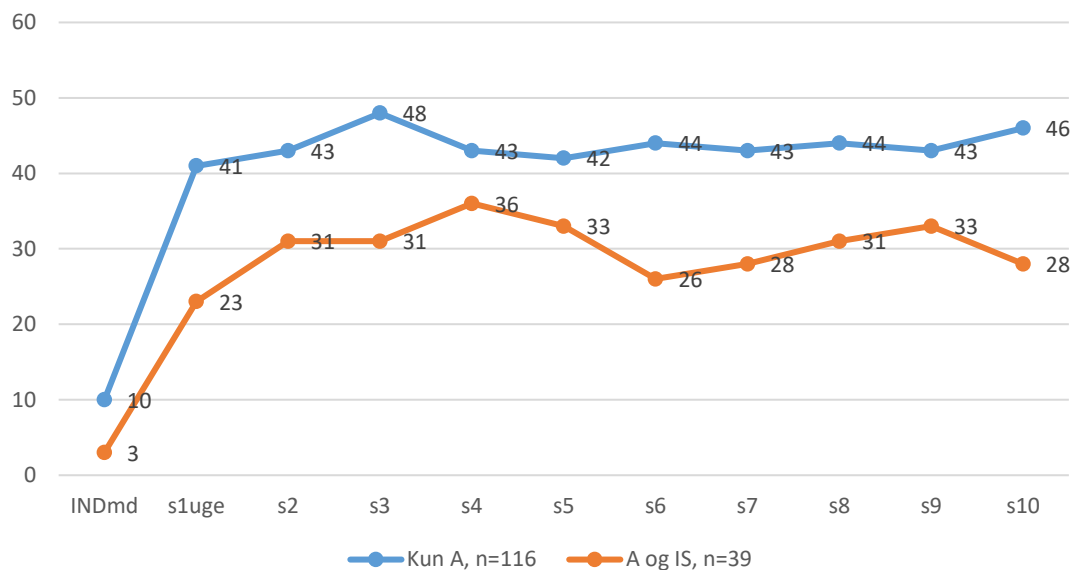
Omkring **50.000** unge mellem 15 og 25 år har stof og/eller alkoholproblemer.

ALKOHOL BEHANDLING (OG BRUG AF ILLEGALE STOFFER)

- 1.191 borgere har besvaret alle Ung/VoksenMap spørgsmål i 2020.
- **216 var 15 til og med 30 år (18%)**
- 78% var mænd og 22% kvinder
- 55% oplyste de havde fået en psykiatrisk diagnose givet af en psykiater. ADHD, depression og angst var de hyppigste diagnoser. Men også klienter med skizofreni, personlighedsforstyrrelser og autismspektrum forstyrrelser nævnes.
- 22% havde røget hash i måneden op til indskrivning
- 31% andre illegale stoffer end hash (mest sedativa, lidt opioider og lidt CS/hallucinogener)
- **I alt: 40% af de 15-30 årige havde haft et forbrug af illegale stoffer i måneden op til indskrivning.**

BRUG AF ILLEGALE STOFFER BLANDT BORGERE I ALKOHOLBEHANDLING ER EN RISIKOFAKTOR FOR MANGLENDE EFFEKT (N=155). AFHOLDENDE SENESTE UGE

155 borgere i alkoholbehandling der ved hver samtale har udfyldt TEM. Sidste samtale føres videre (LOCF)

OBS! Alle med TEM – gennemsnitsalder 40,3 år, 30,3% kvinder

Alene alkohol:

gns. alder: 43,5

Kvinder: 31,9%

Alkohol og IS:

gns. alder: 31,2

kvinder: 25,6%

OMVENDT: BRUG AF ALKOHOL BLANDT UNGE I STOFBEHANDLING ER EN RISIKOFAKTOR FOR MANGLENDE EFFEKT (N=454)

30,2% af unge mellem 15-30 i stofbehandling har i måneden op til indskrivning en Audit forbrugsscore på **8+** (storforbrug) (drikker 4-5 dage sidste uge – 2/3 dage binge-drikker)

13,0% en Alkohol forbrugsscore på **10+** (binge-drikker mindst 4-5 dage sidste uge)

HVEM UDVIKLER ET MISBRUG/BLIVER AFHÆNGIG

HVEM UDVIKLER ET MISBRUG OG BLIVER AFHÆNGIG

Alder

Køn

Andre forhold

- Tolerance (skal drikke meget før effekt)
  - Tømmermænd (bliver ikke dårlig dagen efter)
  - Velvære/kick/kan det hele versus falde i søvn
-

- Eksternaliserende adfærd
- Internaliserende problemer
- Nogle psykiatriske diagnoser (herunder ikke mindst traume-oplevelser/ PTSD)

Samfundet

- Anomi, anhedoni, hedoni

Profil	16+ AUDIT	Procent alle
Lav	2,7%	68.3
MIP	2,7%	9.1
SIP	5,3%	3.9
MEP	7,4%	12.7
SEP	10,3%	3.6
SEIP	10,0%	2.5

Profil	THC20ah4	Procent alle
Lav	1,3%	68.3
MIP	2,2%	9.1
SIP	3,8%	3.9
MEP	6,0%	12.7
SEP	11,1%	3.6
SEIP	18,7%	2.5

M = Moderate

S = Svære

I = Internaliserede problemer (ensomhed, depression, angst, selvmordstanker ...)

E = Eksternaliserende problemer (konflikter, slagsmål, pjækkeri, bortvist ...)

Addictive Behaviors 65 (2017) 40–50

ELSEVIER

Contents lists available at ScienceDirect

Addictive Behaviors

journal homepage: www.elsevier.com/locate/addictbeh

Mapping risk factors for substance use: Introducing the YouthMap12

Mads Uffe Pedersen *, Kristine Rømer Thomsen, Michael Mulbjerg Pedersen, Morten Hesse

Centre for Alcohol and Drug Research, School of Business and Social Sciences, Aarhus University, Denmark

KONKLUSION

Skadeligt/misbrug og tegn på afhængighed af rusmidler blandt unge

- Mest mænd (men også kvinder)
- Ikke mindst med eksternaliserende adfærd
- Sammenblanding af problematisk forbrug af alkohol og illegale stoffer ses i udpræget grad
- Sammenblandingen er en barriere for positivt interventions-udbytte

**CENTRE FOR ALCOHOL AND DRUG
RESEARCH** CENTRE OF PSYCHOLOGY
AND BEHAVIOURAL SCIENCES
AARHUS UNIVERSITY